

SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

Leto XIV, 15

EL VOCERO DE LA CULTURA ESLOVENA

26. 9. 1967

POKLICANOST VSEH K SVETOSTI V CERKVI

A. S.

Eno izmed najlepših poglavij dogmatične konstitucije o Cerkvi, osrednjega dokumenta II. vatikanskega vesoljnega cerkvenega zbora, je tisto, ki govori o poklicanosti vseh k svetosti v Cerkvi.

S to zatrditvijo so bili dokončno razpršeni razni pomisleki, ki so skozi stoletja bolj ali manj zavestno maličili Kristusov nauk.

Uradno je bil tako uzakonjen nauk cerkvenih očetov in cerkvenih učiteljev, med katerimi zavzema častno mesto sv. Frančišek Saleški.

Nemalo so pripomogla k jasnosti številna gibanja: biblično, patristično, liturgično, ekumensko in misijonsko, ki so nastala po letu 1921, ko je znani Guardini zapisal: „Dvajseto stoletje bo stoletje Cerkve.“

Dokončno so temu utrli pot vodilni teologi po drugi svetovni vojni. Imena Rahner, Häring, Philips, Jiménez Duque, Colombo, Truhlar in drugi bodo za vedno med pionirji nove pomladi.

Na koncilu so o poklicanosti vseh k svetosti v Cerkvi zlasti razpravljali Bea, Döpfner, Quiroga, Šeper, Perantoni, Van Dodeward, Morcillo, Tawil in Malanczuk.

Jedro sprejetega nauka je slovenski koncilski izvedenec prof. Vodopivec označil takole: „Cerkev je po svojem bistvu, kljub vsej človeški slabosti vendarle sveta, posvečena s Kristusovo krvjo. Zato so vsi v Cerkvi brez izjeme poklicani k svetosti, od prvega do zadnjega, od najvišjega do najnižjega, ne samo škofje, duhovniki in redovniki ter redovnice, ampak tudi vsi laiki, možje in žene, ne samo nasplošno, ampak eden za vse, vsi skrajja, individualno, katerekoli starosti, stanu in poklica, naj se ukvarjajo s tem ali onim delom in poslom. In ta klic je po božji volji.“

Poglavje o poklicanosti vseh k svetosti v Cerkvi govori najprej o temeljih, nato o cilju, ki je eden, in o potih, ki so mnoga, potem pa o sredstvih na potu s posebnim poudarkom, da so te lepe smernice namenjene tudi vsem laikom.

Koncil ni torej podal vsega nauka o svetosti v Cerkvi. Nakazal pa je svetle mejnike, ki bodo v bodoče kazali na polja, kjer naj teologi globoko zaorjejo in vsemu božjemu ljudstvu podarijo zdravo hrano, da bo zraslo „do polne starosti Kristusove“.

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA

Teološki odsek

Deseti kulturni večer bo v soboto 7. oktobra 1967 ob sedmih v mali dvorani Slovenske hiše s predavanjem

POKLICANOST VSEH K SVETOSTI V CERKVI

Predaval bo g. dr. Alojzij Starc

PRED OBLIČJEM ZGODOVINE

Podojamo povzetek misli Ruda Jurčeca na IX. kulturnem večeru v Slomškovem domu:

Kakš'n bodi naš odnos do dogodkov, ko se srečujemo s svojo zgodovino? Ali je zgodovina samo v tistem, kar je pisano zunaj ali mimo nas, ali pa je njena vsebina v središču srca, kakor je umetnost sad srca, stvarnost pa plod razuma.

Toliko je, kar nas sproti spravlja pred obličje zgodovine! Ali je res, da se moramo vdati stvarnosti, biti konformisti — sprejeti, kar se sedaj dogaja z našim narodom in tudi na takó ustvarjeno stanje pristati? Stirinajst stoletij smo vzdržali — zakaj bi morali kloniti pred vstopom v novo dobo in zakaj bi nam morala biti narekovana, zakaj za nas pogubna?

Toynbee je nekeje zapisal, da je pred nami umrlo devetnajst civilizacij, kultur. Ko sem hodil v Rimu leta 1946 poslušal Maritaina, je poudarjal, da jih je bilo šestindvajset. Slovenci smo na svojem prostoru v Srednji Evropi že stirinajst stoletij, od tih skoraj deset, ko nismo imeli svoje knjige in je bila velika večina ljudstva nepismena. Vzdržali smo potem vsaj tri stoletja s knjigo v roki, ko so se okoli nas prerivale najusodnejše zgodovinske prekucije. Ali mar nismo od časa Prešerna, to je romantike, v poldnevem stoletju preživeli več ko drugi narodi v vrsti stoletij. Pri tem pa je bil tudi pri nas vedno poudarek na deležu, ki ga je dajal dobi kulturni delavec — Prešeren, Levstik, Cankar — kakor so moderno Evropo našega časa oblikovali predvsem Victor Hugo, Lamartine, Zola — in do našega časa v mnogem Sartre, ki pa odhaja s pozornice z izpovedjo, da načela o nesmrtnosti ne more zavreči.

Če vzamemo naše stoletje, koliko smo preživeli — in kaj smo premogli! Začelo se je z dekadenco simbolizma, prevetrili smo se skozi ekspresionizem, le ošinili surrealizem in dali svoj delež eksistencializmu vsaj v literaturi.

Ali je torej treba sprejeti zgodovino tako, kakor bi nam jo hoteli pisati in narekovati drugi — ali pa ni mnogo bolj resnično in stvarno tisto, kar je v zavesti, da nosimo vsak trenutek zgodovine v naših srcih z zavestjo, da mora biti naša zgodovina takšna, kakor jo že sami doživljamo s svojimi spoznanji in doživetji.

Verjetno je sedanji svet na pragu nove gigantske dobe. Če vzamemo Pariz, samo eno središče: Sartre se v Parizu poslavlja v območje senc, ko mora pustiti svetišče novi dobi, ki jo ponekod nazivajo strukturalizem. Konflikti se šele načenjajo!

Pred nami je nova doba in, ka-

CORREO
ARGENTINO
SUC. 6

TARIFA REDUCIDA

R. P. I. 910730

CONCESION 6228

kor dosedanje, bo verjetno trajala kakih dvajset do trideset let. Nikakor ni nikjer zapisano, da bi se morali pred njo plašiti ali si prigovarjati, da bo za nas bolj negativna, kakor pa so bile dosedanje tri, štiri v tem našem stoletju.

Po korakih koncila prehajamo v dobo novega humanizma, ki več ne klije samo iz antike grškega in rimskega Sredozemlja, ampak se skupno s krščanstvom in drugimi religijami napaja z metafiziko obrežij Pacifika, črne afriškega kontinenta in se kali iz zakladnic kultur našega kontinenta ob verigi Andov in Kordiljer.

V spektru takega metafizičnega humanizma se zgodovina v bolečinah Rojstva in zmagah Odrešenja veže s srečo vere, ki je v naših srcih!

SPORED MARIBORSKEGA GLEDALIŠČA

Mariborsko gledališče je bilo nekaj let v krizi, letos pa napovedujejo novo sezono z ugotovitvijo, da se je kriza končala z imenovanjem novega vodstva. Za ravnatelj Drame je prišel Branko Gombač, dramaturške posle pa je prevzel slavist, dramatik in publicist Ignac Kamenik. Dramska sezona obsega devet del in sicer: Prežihov Voranc „Pernjakovi“, Branislav Nušič „Gospa ministrica“, Ignac Kamenik „Marionete“, Shakespeare „Kar hočete“, Jean Giraudoux „Lukrecija“, Bertolt Brecht „Švejk“, Pavel Golia „Sneguljica“, Peter Weiss „Raziskava“. Poleg rednega gledališča bo v istem poslopju še Malo gledališče, ki bo uprizorilo slovensko noviteto v komorni obliki.

GRAHAM GREEN MOSKVI

Angleški romanopisec Graham Green je v pismu „dnevniku“ „Times“, ki je bilo objavljeno 4. septembra, sporočil, da je tajniku Zveze pisatelj v Moskvi pisal, naj se njegove avtorske pravice za njegove prevode izplačujejo ženama Sinjavskega in Danijela, dokler bosta njuna moža zaprta. Graham Green tudi poudarja, da bi bilo sicer bolj primerno, če bi pisal Pravdi ali Izvestjem, toda ta dva lista ne objavljata niti proteste sovjetskih državljanov; izraža še upanje, da bodo njegovemu zgledu sledili še drugi pisatelji.

OB JUBILEJU OKTOBRSE REVOLUCIJE

Ruska revija Mednarodna žizn je ob začetku septembra objavila daljši članek, kjer trdi, da je Spomine Svetlane Staline sestavila CIA (severnoameriška obveščevalna služba). Revija tudi javlja, da se CIA pripravlja na izdajo cele serije spominov, ki naj bi jih napisali znani nekdanji sovjetski politiki, in dodaja, da je prijatelj in svetovalec Svetlane George Kennan, bivši veleposlanik ZDA v Moskvi in velik „specialist za sovjetske zadeve“. Članek tudi našteva razne metode „prevratnega razkrajjanja, izsiljevanja z grožnjami in terorizma“, ki jih uporabljajo severnoameriške vohunske in propagandne službe proti socialističnim deželam na predvečer praznovanj ob petdesetletnici ruske revolucije.

Medtem pa so v Nemčiji ujeli in razkrinali sovjetskega časnikarja, ki je po nalogu sovjetske tajne policije ponudil v objavo v Moskvi ponarejene „Svetlanine“ tekste.

Ruska pravoslavna Cerkev se pripravlja na svoj že dolgo pričakovani in obljubljeni koncil — sinod vseh škofov za volitev novega patriarha. Patriarh Aleksej je namreč presegel devetdeseto leto, pravoslavje pa pričakuje novih ukrepov, dasi vedo, da je koncil nemogoč, dokler patriarh ne umre. Njegova visoka starost pa pač ne dopušča, da bi mogel koncil pod njegovim vodstvom sprejeti primerne sklepe, vendar se mudi, posebej še zaradi tega, ker je lansko jesen sovjetska vlada dovolila baptistom, da so izvedeli svoj „koncil“. Pravoslavni koncil je potreben, ker bi to zahtevalo že število vernikov; še vedno vsaj 60 milijonov Rusov izpolnjuje verske dolžnosti, dočim je baptistov le nekaj nad milijon. Med mlajših duhovščino pa je po pismu, ki sta ga lansko leto popa Ešliman in Alkunin poslala patriarhu Alekseju in predsedniku Sovjetske zveze Podgornemu, začelo naraščati gibanje podobno onemu med literati in umetniki; posebej še po letošnjem pisateljskem kongresu terjajo tudi oni za cerkev podobne svoboščine. Oblasti so brž obsodile pisatelje, češ da so se v svojem kulturnem ustvarjanju zapolitizirali, ko načenjajo boj, dovoljen po ustavi samo priznanim strankam. Zelo ostro je nastopil proti Ešlimanu in Alkuninu tudi skrivnostni leningrajski metropolit Nikodem, splošno smatran kot zaupnik in obveščevalec sovjetske vlade o razmerah v pravoslavni cerkvi. Zagrozil jima je z besedami: „Oba duhovnika očitno precenjujeta naše moči in podcenjujeta moč vladnih oblasti.“

Popoma je patriarh Aleksej odvzel pravico bogoslužja, ni ju pa izobčil. Ker sta se s svojima družinama vzdrževala že leta in leta z drugim delom, ju prepovedi ni hudo zadela. Pač pa jima je uspelo, da se je začelo okoli njiju zgrinjati vedno več intelektualcev — vernikov in propaganda za razčiščenje razmer v cerkvi zavzema med laiki vedno večji obseg. Kakor med pisatelji tako se tudi med njimi širi podtalni tisk. Vedno bolj se razvema kritika nad protokolom, ki ga je patriarh Sergej leta 1927 sklenil s sovjetsko vlado, ko se je cerkev odkrito morala odpovedati sleherni politični akciji in ji je bilo v zameno obljubljeno svobodnejše pastirsko delo. Nekaj svobode pa je Cerkev čutila še leta 1943, ko je Stalin priznal patriotizem Cerkve v dobi vojskovanja. Toda za nekaj novih svoboščin je terjati od vodilnih hierarhov se bolj jasne izjave politične lojalnosti do režimske oblasti. Pod patriarhom Aleksejem je potem Cerkev res uživala nekoliko lažji položaj do leta 1950, ko se je vlada začela spet vračati na pot starih šikan in uničevanj vsega, kar je še nosilo verski izraz. Cerkev se v javnosti nikjer ni smela kazati; vlada pa je začela s še hujšo javno propagando proti krščanstvu. Ateizem kot uradna ideologija Sovjetske zveze je prehajal v novo ofenzivo.

P. Wurbrand SJ opisuje v ameriški jezuitski reviji America sedanji položaj ruskega pravoslavja. Pravi, da je posebno pod vlado Hruščeva verska komisija s tolikšno silo vdrla v notranje življenje patriarhata in krajevnih cerkvenih oblasti, da se mora priznati, da niti eno cerkveno področje ni več izvzeto iz kontrole vladnih zastopnikov. Ko je patriarh Aleksej poslal dva opazovalca na II. Vatikanski koncil v Rim, jima je vladna verska komisija pridelila civilnega spremljevalca, ki se med zasedanjem ni nikdar umaknil od njiju niti za ped. Če je protokol iz leta 1927 dopuščal nekaj svobode in subjektivnega ravnanja v upravi Cerkve, se je to zadnja leta radikalno spremenilo. Verska komisija se more danes smatrati za neuradni, partijski nadzorni urad nad Cerkvijo. Toda proti taki kontroli se patriarhat ne more zadostno braniti, ker se vodja verske komisije Peter Makarev čuva izdati kakršen koli pismen ukaz ali osebno navodilo. Vsa navodila prihajajo na patriarhat bodisi po telefonu ali po neuradnih posrednih osebnostih ali v obliki želje ali nasvetov, ki jih potem po uradih patriarhata spretno izvajajo osebe, ki jih je na tista mesta spravila NKVD — sovjetska tajna policija. Zato se mlajša duhovščina in laiki zbirajo okoli obeh suspendiranih duhovnikov in se postavljajo na stališče, da je glavna krivda patriarhata v njegovem uslužnem podleganju nezakonitim navodilom metropolit Nikodem in nekateri njemu sorodni hierarhi pa odgovarjajo, da je treba upoštevati razmere, ker se je na ta način moglo vendarle doseči za Cerkev vsaj nekaj drobtin ugodnosti in koncesij. To se pravi: za kos kruha žrtvovati svobodo...

Če pritisk na patriarhat ni toliko občutljiv, pa je narastel v verskih občinah in skupnostih. Farne skupnosti niso več pod vodstvom duhovnikov, pač pa odbori laikov urejajo celotno delo in na čelu odbora je gotovo oseba, ki je zaupnik vlade ali pa je bil na to mesto dirigirana celo po partiji. Nekaj let je veljalo, da so se krsti in poroke smeli versko opravljati, če je dal zanje pristane krajevni partijski odbor, sedaj pa so taka dovoljenja predpisali celo za delitev zakramentov, zlasti za poslednjo popotnico in cerkven pokop. Vse cerkveno premoženje je seveda državna last in vsem dohodkom duhovništva ali cerkvenih občin so naloženi visoki davki.

Po informacijah p. Wurbranda je v Južni Rusiji (Ukrajini) vsaj še pet milijonov vernikov katoliške vere vzhodnega obreda. Ker zanje protokol iz leta 1927 ne velja, se je nadnje zgrnila vladna oblast s še hujšo pezo. Uradno so v Moskvi odredili, da jih sploh več ni, toda tik pred zaključkom II. Vatikanskega koncila so škofje vzhodnega obreda koncilskim očetom razdelili podrobne pregledne in spomenice o položaju ukrajinskih unijatov. Svoje poročilo so zamogli zaključevati samo s prošnjo, da naj katoličani vsega sveta molijo za preganjanje molčečo Cerkev v Ukrajini. Ker so unijati prisiljeni v podzemlje, se je med njimi začel razvijati poseben, skorajda razkolniški pokret, kakor se je v takih težkih razmerah v Rusiji rado dogajalo. Unijatski duhovnik Ignacij Soltys je ustanovil sekto pokutnikov (spokornikov). Pri širjenju svoje propagande (nekateri menijo, da ni niti duhovnik, ampak se izdaja za klerika z namenom begati vernike po navodilih partije) pripoveduje, da „mu je Vatikanski koncil poslal posebna pooblastila za vodstvo ukrajinske katoliške Cerkve“. Ven-

Akad. kipar France Gorše je globoko zaoral v slovensko umetnostno življenje že v domovini v dobi med obema vojnama, in še pomembnejši pa je bil njegov delež v kulturnem delovanju slovenske emigracije po drugi svetovni vojni med nami. Kakor je bil izredna, izoblikovana umetniška osebnost v svoji generaciji ob in po ekspresionizmu — bil je v trojici Miha Maleš, Gojmir Kos, in France Gorše z obema generacija zase —, tako se njegova umetniška pot ni niti za hip pretrgala izven domovine. Zelo klen je bil njegov delež pri delu slovenskih kulturnih ustvarjalcev že pri skupini okoli Vrednot okr. 1950, ter je bil med prvimi člani Slovenske kulturne akcije, kjer smo mogli izdajati njegova dela bodisi v knjižni obliki (Križev pot) ali z reprodukcijami v Meddobju in Glasu.

Vendar mu je bilo dano še več. Odločil se je živeti s svojo umetnostjo za ceno trdih preizkušenj in velikih ovir. Mogli bi reči, da so mu ravno te odpirale nova obzorja in mu nudile materijo za podajanje svoje misli v umevanju svobodnega sveta. Tako se ni v iskanju nikjer za vedno ustavil in raste tehnično in snovno še v naš čas.

Slovenska kulturna akcija mu iskreno čestita ob življenjskem jubileju. Vemo, koliko smo mu dolžni, ne samo moralno, ampak tudi dejansko, saj nas je rad podprl ob vsaki priliki. Veseli smo posebej še lepih uspehov, ki jih je doživel prav te dni in se pridružujemo vsem tolikim njegovim prijateljem z iskrenimi željami ter prošnjami za blagoslov vsem naporom in načrtom, ki jih gotovo ni malo.

USPELA GORŠETOVA RAZSTAVA V CLEVELANDU — NOVA RAZSTAVA V NEW YORKU

GLAS je že poročal o pripravah za retrospektivno razstavo Goršetovih del v Clevelandu. Pravkar smo prejeli njegovo pismo, ki se glasi:

„Dragi Ruda, ker vem, da Te bo zanimala, Ti sedaj brez pretiravanja poročam, ko je moja razstava v Clevelandu šla že v preteklost, da je hvala Bogu moralno in materialno lepo uspela. Prodanih je bilo 14 del. — Ob tej priliki Ti lahko tudi poročam, da bom imel v galeriji Internationale na 1095. Madison Avenue v New Yorku v prvi polovici oktobra, to je od 3. do 14. oktobra retrospektivno razstavo. Obsegala bo nad 35 izbranih del v raznih tehnikah in sicer v lesu, žgani glini, največ pa jih bo v orešču in v bakru.

Mene samega zanima, kakšen bo tu uspeh, ker bom tu naletel na bolj kritično in bolj razvajeno širšo mednarodno javnost. — Lep pozdrav, Tvoj...“

(KRIZA, dalje z 2. str.)

dar ne žanje prida uspehov, ker se je ukrajinska katoliška mladina v svojem tajnem glasilu Ukrajinska mladina izrekla proti njemu.

P. Wurmbrand zaključuje svoj članek z orisom sedanjega položaja s temi besedami: „Za železno zaveso sta danes dve Cerkvi: ena je dovoljena z omejeno svobodo za delovanje in jo oblasti tolerirajo iz razlogov propagande v tujem svetu. Tisti, ki se njenega življenja udeležujejo, so resnični kristjani, toda njihovi voditelji so možje, ki jih je na njihova mesta nastavila in izbrala komunistična partija. Ti so izdelali nek delovni program s komunistično oblastjo; svoje položaje v Cerkvi so dosegli po komunistih — pogosto ob ostrem nasprotovanju vernikov. Poleg te Cerkve pa je še druga Cerkev, Cerkev v podzemlju. In so njeni člani baptisti, pentekoščani, evangeličani, verniki raznih konfesij ali celo izven vsake Cerkve. Ta Cerkev se širi tako, kakor v časih katakomb v prvih dobah krščanstva.“ „Jaz sem sodeloval s to cerkvijo, ko sem bil v Rusiji“, pravi p. Wurmbrand, „in poznam njeno veliko delo. Širi se kot goreča lava in je že prodrla celo na visoka mesta. Njeni pripadniki so pripravljene plačati vsako ceno za širjenje božje besede. Njeni uspehi so vidni in njeno delo se širi po vseh komunističnih državah!“

Oblasti te Cerkev preganjajo in na stotine so jih že odvedli v kazenska taborišča v Sibirijo ali na sever. Začele so vohuniti celo po družinah in morajo v zapore očetje in matere, ki so otroke učili verskih resnic.

Prav pred proslavami jubileja oktobrske revolucije se iz Moskve širijo uporniška gibanja z namenom priboriti svobodo misli in verskemu prepričanju. Pisateljski kongresi v Moskvi, Pragi in Varšavi so bili doslej edino sredstvo, kjer so se mogle slišati obsodbe političnega nasilja partijskih oblastnikov. Gibanje v pravoslavni Cerkvi se jim pod vodstvom duhovnikov Ešlimana in Jakunina pridružuje in se trenutno vriva v vodstvo Cerkve z zahtevo, da naj grozeči razkol v Cerkvi prepreči koncil pravoslavnih škofov. Ko so leta 1945 na takem zboru izvolili sedanjega patriarha Alekseja, je vlada zahtevala in dosegla javne volitve. Uporno gibanje pa sedaj terja, naj bo koncil sklican tako, da bo resnično predstavljalo celo rusko Cerkev, pri volitvah novega patriarha pa mora biti glasovanje tajno.

Kakšen bi mogel biti pogled v bodočnost. Victor S. Frank piše: „Zlasti intelektualne ruske kroge je zajel nemir, bore se za odkrivanje verskih in filozofskih resnic. Pisatelji se lotevajo prvenstveno problemov, ki se rojevajo mladini v duševnih globinah. Mnogi cerkveni predstojniki opažajo, da ne bodo smeli stati ob strani in moralno bodo kreniti s pogumom v tok, ki je zajel množice. Trenutno še loči velik prepad oba tabora — tabor intelektualcev in tabor vernikov — toda prišel bo čas, ko si bosta morala oba nad prepadom podati roko in takrat se bo začela nova doba lepe, očiščene duhovnosti ruskega naroda. Kajti v srži režimske stvarnosti vlada velika praznота. Stara leninska in marksistična dogma je mrtva. Dasi je oblast trdno v rokah partije in uradnih organov, je vedno bolj jasno, da je oblast znotraj votla. Partija ni več nositeljica dinamične in revolucionarne filozofije. Bližamo se času, ko se bo ustvarila združena fronta humanizma (v starem pomenu besede) in prav gotovo je, da bo svobodno krščanstvo pri tem sposobno odločilno vplivati na zgodovino Rusije v bližnjih letih.“

OPOZARJAMO NA RAZSTAVO SLOVENSKEGA ZAMEJSKEGA TISKA DNE 14. in 15. OKTOBRA V SLOMSKOVO DOMU, RAMOS MEJIA OB PROSLAVI OBLETNICE OTVORITVE DOMA.

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA

Enajsti kulturni večer bo tokrat izjemoma v petek 20. oktobra ob 19.30 (pol osmih) v Slovenski hiši.

S p o r e d :

SLOVENC I N SRBOHRVATSKI JEZIKOVNI SPOR

Predaval bo dr. Srečko Baraga

PRED IZIDOM:

M E D D O B J E, X, št. 1-2

FILM O GALLUSU

Režiser Marko Sajko je v Ljubljani končal dokumentarni film-esej o Gallusu. Njegove skladbe bo v filmu pel oktet Gallus, pri realiziranju so sodelovali še Rudi Vavpotič, Rafael Ajlec, Franc Kosmač in drugi. Režiser Sajko je film izgradil prav iz dejstva, da je o Gallusu tako malo znanega. Zato se film začne z vprašanjem: Kje je bil rojen Gallus? Gledavca s tem prestavi v vlogo raziskovavca, ki naj na podlagi rekonstruiranih dokumentov presodi Gallusovo življenje. Pri koncu pokaže celo nekatere člane družine, v katerih živi izročilo, da je bil Gallus med njihovimi predniki ter pri tem pokaže edini ohranjeni Gallusov portret. Film je izdelan v slovenski in angleški verziji, tujim gostom na ljubljanskem mednarodnem glasbenem kongresu pa so angleško verzijo predstavili v kinotečni dvorani skupaj s „Samorastniki“.

MATAČIČ V DUBROVNIKU

Kakor doslej vsako leto, je tudi letos na festivalu v Dubrovniku Lovro Matačič priredil več koncertov. Glavna koncerta sta veljala delom Dvoraka in Janačka in sicer je tokrat dirigiral Dvorakov „Te Deum“ in Janačkovo „Glagolsko mašo“. Lansko leto je Matačič z veliko dognanostjo predstavil Monteverdijeve „Večernice“. Pri letošnjih njegovih nastopih so sodelovali Lucija Udovič, Dana Ročnik, Ivo Židek in Miroslav Cangalovič. Pri obeh koncertih je sodeloval orkester Slovenske filharmonije z zborom, orgelski del pa je podal Hubert Bergant.

KOMORNI FESTIVAL V RADENCIH

Festival sodobne komorne glasbe je letos v dneh od 8. do 10. septembra slavil svoj prvi jubilej. Tokrat so se petič sešli izvajavci, skladatelji in ljubitelji komorne glasbe. Prišli so iz cele Jugoslavije in tudi iz tujine. Za letos so izbrali toliko gradiva iz moderne sodobne komorne glasbe, da je bilo pet koncertov, namesto štirih, kakor je to bilo doslej. Kot najprivlačnejšo točko so napovedali sodelovanje tenorista Antona Dermote, ki je svoj spored podal v spremljavi svoje soproge na pianu. Posebnost festivala je bil tudi seminar o sodobni notaciji, komorni center iz Zagreba pa je priredil razpravo z naslovom Glasbeni barok in moderna glasba narodov Jugoslavije.

MECENSKI DAROVI ZA SKLAD GLASA: SLOGA (Slovenska hranilnica), Ramos Mejía, 20.000 pesov; g. A. B., Bs Aires, 20.000 pesov; g. N. N., Ituzaingo, 10.000 pesov; ga. in g. Pintar, Ramos Mejía, 5.000 pesov;

ZA GLAS so darovali: g. N. N., Castelar, 200 pesov; g. Vojko Kos, Haedo, 300 pesov; g. Drago Mario Sijanec 750 pesov; g. Štefan Drenšek, S. Justo, 1000 pesov; g. Ludvik Pitek, Ramos Mejía, 300 pesov; g. D. Lajović, Smithfield, Australija, 10 dolarjev. — Vsem prisrčna hvala!

DEVETI KULTURNI VEČER

ISKANJA IN SREČANJA

Deveti prijateljsko družabni večer je bil v soboto 16. septembra v Slomškovem domu v Ramos Mejía. Veljal je izidu prve knjige desete jubilejne zbirke knjižnih izdanj SKA delu Vinka Brumna ISKANJA. Udeleženci so že polno zasedli obsežno dvorana ob pogrnjenih mizah, ko je predsednik Rura Jurčec začel večer z zahvalo vodstvu Slomškovega doma, ki je za večer odstopilo Slov. kult. akciji svoje prostore brezplačno in poskrbelo, da je bil večer res prijeten. Izrazil je željo, da bi se taki večeri nadaljevali tudi po drugih naših prosvetnih in kulturnih središčih Velikega Buenos Airesa. Opozoril je na dejstvo, da se novi letnik začenja pod imenom zaščitnika doma škofa Slomska, velikega kneza slovenske cerkve in slovenske kulture. Naj bi njegovo ime uravnavalo in utrjevalo vse naše delo tudi v bodoče.

Nato je dr. Vinko Brumen prebral svoj Epilog k Iskanjem; gotovo bo objavljen, kakor to terja povezava s knjigo; bil je že sprejet s toplim aplavzom. Za njim je prof. Al. Geržinič z globokim miselnim zajemom in z vedro širino podal skico o tem, kaj je Svetovna književnost. Njegove izvirne misli o vlogi Prešerna in njegovega kroga v tem okviru bodo gotovo privedle do obsežnejše obdelave; Ruda Jurčec je v obliki glose trgal utrinke o skupni povezavi spomina in zgodovine in načel problem našega trenutnega odnosa med našim sedanjim položajem in zgodovino.

Družabni del se je v izredno prisrčnem razpoloženju razvijal do polnoči; ob slovesu so številni izražali željo, da bi se naj taki večeri od časa do časa ponavljali.

PESNIŠKE ZBIRKE V MINIATURNI IZDAJI

Cankarjeva založba v Ljubljani izdaja Miniaturno knjižico, ki se je do dobra zasedla med slovenskimi bralci. Drobne knjižice prinašajo znane domače, a tudi tuje pesniške stvaritve. Založba izjavlja, da „gredo dobro v promet“ in so kar naprej potrebne nove naklade. V tisku so spet štiri ponovne izdaje, in sicer Prešernova Poezija (v redakciji dr. Pirjavca), Kettejeve Izbrane pesmi (v redakciji dr. Koblarja), Murnove Izbrane pesmi (v redakciji dr. Pirjavca) in Gradnikove Pesmi (v redakciji Filipa Kalana).

— Marijan Tršar je stalni sodelavec Sodobnosti z esejmi o upodablajoči umetnosti in o njeni problematiki. O današnji umetnosti piše (Sdb, št. 5) ob sklepu takole: „Nepopularnost današnje umetnosti je nadvsem toliko pereče vprašanje, da mu bo treba posvetiti še več razmišljanj, ki naj bi nam odkrila najprimernejše rešitve zanj. Tu ne gre le za vedno močnejši občutek umetnikov, da so ob brezbrzižnem občinstvu odveč in nepotrebni, marveč tudi za praznino, ki je nastala v doživljajskem svetu današnjega človeka; in tu za prejšnjo navezanost na kakršne koli oblike umetniških užitkov ne najde več nadomestila. Oglašajo se krivi preroki, ki skušajo goditi okusu občinstva in mečejo anateme na vsakršno moderno umetnost, češ da je edina rešitev vrnitev k prejšnji, že preizkušeni in vsem razumljivi. Moje prepričanje je, da po tej poti

DEMOGRAFSKA BALKANIZACIJA SLOVENIJE

V zvezku o Jugoslaviji, ki ga je v svojem vzhodnoevropskem priročniku izdala nemška „Arbeitsgemeinschaft für Osteuropa“, je ugotovljeno, da je Slovenija „rodno najbolj enotna dežela Jugoslavije“ (str. 18): po tab. 5 so 1948 Slovenci delali 97,0 odstotkov prebivalstva republike Slovenije. V istem času je bilo v republiki Srbiji Srbov za 73,9 odst. prebivalstva, Hrvatov v republiki Hrvatski je bilo za 79,0 odst. prebivalstva te republike. Srbija je edina jugoslovanska republika, ki ima značajne manjšine neslovenskega rodu.

Leta 1948 se jih je od 1.392.873 prebivalcev republike Slovenije 1.350.142 izjavilo za Slovence. Od tujcev so tedaj našli 7.048 Srbov (= 0,5 odst. prebivalstva Slovenije), 16.664 Hrvatov (= 1,1 odst.), 179 muslimanov, 521 Črnogorcev, 366 Madžarov, od neslovenskih tujcev je najpomembnejša manjšina v Sloveniji, madžarska, štela 10579 pripadnikov. Nemcev je bilo 2.406, Italijanov na 1.458. V republiki Srbiji je hkrati živelo 2998 Slovencev (= 0,3 odstotke tamkajšnjega prebivalstva) v Hrvatski 38.734 (= 1,0 odst.), v Bosni in Hercegovini pa 4.338 (= 0,2 odst.).

Ljudsko štetje 1953 je v republiki Sloveniji ugotovilo 1.503.595 prebivalcev; statistiki se pa izračunali, da odstotek Slovencev v Sloveniji znaša 96,5 prebivalstva republike. Mali premik v narodnostni strukturi Slovenije se je zgodil v korist Srbov, ki jim je odstotek prebivalstva zrasel na 0,8, in Hrvatov, ki so se dvignili na 1,1 odst., znižal na se je odstotek Madžarov na 0,8 (EJ 4, 599; uradna statistika se ne priključeni del STO ne ozira).

Leta 1961 so našli v republiki Sloveniji 1.592.000 prebivalcev. Pisec poljudne topografije Slovenije, ki jo je 1963 izdala Prešernova družba (katera naj po kulturno-političnem načrtovanju partije zajame klientelo nekdanje Vodnikove družbe) ugotavlja: „Narodnostno je republika zelo enotna, saj tvorimo Slovenci približno 96 % prebivalstva“, nato pa nadaljuje: „Le v Prekmurju je več vasi madžarskih, obmorskih mestech na biva italijanska manjšina“. Brez pomisleka pa dobri prebivalci Francje Planina popolnoma zamolči pripadnike ljudstev, ki govore t.i. srbohrvaščino — čeprav so vprav ti znižali slovenski delež na prebivalstvu Slovenije od 97,0 na „približno 96“ odstotkov.

Množenje balkanskega elementa — pojem je geografski in zajema tudi v Sloveniji naseljene Hrvate, ki so zadnja leta skoraj vsi prišli iz balkanskega dela hrvaške dežele — je že dolgo ugotavljala veskdanja izkušnja, predno je postalo predmet znane stvarstveno-publicističnega obravnavanja. Podružnica jugoslovanske partije v Sloveniji je pojav skušala bagatelizirati — podobno kot razni za-vsako-ceno-jugoslovanski emigraciji — in ni želela obravnavanja no časopisju. Vendar je posebno mladim terjala podatke za javnost in pazadnje je inteloenci namenjeni list „Naši razgledi“ 8. aprila 1967 le prinesel članek mladega statistika Milana Nateka o „Priseljevanju delovne sile v Slovenijo“.

Natek je imel na uporabo podatke slovenskega republiškega zavoda za zaposlovanje. Iz teh sledi, da se je v zadnjih letih — do 1966 — zaposlilo v Sloveniji 66.000 ljudi iz drugih jugoslovanskih republik. To pa pomeni, da je bil priliv delovne sile z balkanskega območja v Slovenijo le nekaj manjši kot pa je znašal naravni prirast prebivalstva. Samo 1963 je privandralo v Slovenijo kar 23.000 delavcev z juga. Natek ne da vseh podatkov ki so potrebni za matematično točno ugotovitev odstotka ki ga zavzema balkanski element v etnični strukturi republike Slovenije, vendar hiter približen račun pokazal, da je ta odstotek v enem samem petletju porasel okoli 4 enote. Slovenski delež na prebivalstvu republike Slovenije se je tedaj od leta 1948 do leta 1966 znižal od 97 odstotkov na okrog 92 odstotkov.

Podoba slovenskih naselij, posebno mest in industrijskih krajev, je že toliko spremenjena, da dvojnost prebivalstva udarja v oči celo tujcem, ki ne znajo slovenskih jezikov. Okrog večjih mest, posebno Ljubljane in Maribora, nastaja balkanski pas, ker priseljenci z juga hitro kupijo svet in začno zidati svoje hiše. Posebno pa preže na domove z edinkami demiščaricami. To je star način balkanske penetracije v kulturno tuj živelj; tako je bila posrbljena in popravošlavljen Boka Kotorska. Celo v tako tipično alpskem področju, kakršno je Gorenjska, je načeta etnična enotnost pokrajine, saj ni skoraj vasice, kamor se ne bi vsedel južniak, nogosto musliman. To penetracijo pospešuje tudi neki napak umeti ekumenizem, ki pušča prižnice katoliških cerkva pravoslavne prote.

Nikakor ni res, da so med priseljenci samo nekvalificirani težaki. Natek trdi, da je med njimi četrtina kvalificirana ali polkvalificirana. Ugotovljeno je tudi, da priseljena delovna sila prevladuje med domačini v stavbištvu, v mestnih komunih dejavnostih, celo v gozdarstvu in deloma že v obrti.

“REPERTOAR SLOVENSkih GLEDALIŠČ 1867 - 1967”

Ljubljana bo prve dni oktobra slavila stoletnico Dramatičnega društva. Slovenski gledališki muzej bo za to priliko izdal jubilejni zvezek svoje revije (Dokumenti SGM) s prispevki osemnajstih gledaliških strokovnjakov in še debelo knjigo bibliografskega značaja in sicer knjigo s popisom vsega repertoarja slovenskih poklicnih gledališč v zadnjih sto letih. Na več kakor 700 straneh večjega formata bodo zbrani podatki o domala

vseh predstavah, ki so jih dala v to času gledališča v Ljubljani, Trstu, Mariboru, Celju, Ptuj, Kranju in Kopru. Popis bo zajemal 5052 predstav z vsebino, registri dramskih pisateljev in komunistov, imenska kazala vseh sodelavcev (režiserjev, scenografov, prevajalcev) seznam izvornih in prevedenih naslovov unizorjenih del, itd. Besedilo spremlja 50 celostranskih reprodukcij, predvsem faksimilov letakov. Knjigo bo založila SGM in je napovedal njen izid že oktobar in je v prednaročbi do 30. septembra bila cena 50 NDin.

ni rešitve. Vsak povratek je umetnosti tuj! Saj je kot vsa človeška snovanja podobna puščici, naperjeni venomer le naprej. Hočeš nočeš ji bomo morali slediti — kot smo ji morali v vsej zgodovini človeštva, in se truditi, da jo doumemo. Če je prava, bo iz razumetja zrasla ljubezen do nje.“

— AMERIŠKA DOMOVINA. Cleveland, je v številki z dne 28. avgusta v celoti ponatisnila članek Rude Jurčeca "Kaj bo jutri..." iz Glasa, XV. šte. 12 in sicer pod naslovom: Ruda Jurčec o "Sloveniji včeraj, danes in jutri".

— Nenavaden odmev je na slovenskem knjižnem trgu doživel roman Leva Tolstaja "Ana Karenina". V komaj štirih letih sta pošli dve izdaji te literarne mojstrovine. Sedaj je Mladinska založba poslala na trg novo, tretjo izdajo. Roman je izšel v dveh knjigah, razkošno opremljen in vezan v polno platno.

— Belgrajsko vzgojno ministrstvo ima poseben Vojnogodovinski inštitut, ki ga vodi polkovnik Vlado Strugar. Napisal je knjigo osvobodilna vojna v Jugoslaviji. Za založbo Borec jo je prevedel Zdravko Klanjšek, ki je prispeval nekatera poglavja o dogodkih v Sloveniji, nanašajoča se na snov v knjigi. Slovenski prevod je izšel v 4000 izvodih, ima 350 strani, 41 skic, 9 grafikov in 9 posamičnih prilog. Stane pa 4000 starih dinarjev. Belgrajska založba pa je objavila, da je bil rokopis preveden že tudi v nemščino in da je nemški prevod izšel hkrati z izvirnikom pri nemški vojaški založbi v Berlinu. Prevod je oskrbel Martin Zoller.

— Državna založba Slovenije je objavila podrobne podatke, kako bo v zbirki Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev izšlo celotno delo Ivana Cankarja, v 30 knjigah. Zbirka bo doslej najboljše in najpopolnejša izdaja Cankarjevega zbranega dela. Glavni urednik je prof. dr. Anton Ocvirk. Vsaka knjiga bo dokumentirana z literarnogodovinskimi razlagami in opombami. Posebej bo objavljena tudi celotna Cankarjeva korespondenca in bibliografija. Redakcijski načrt predvideva tako vsebinsko razdelitev: Poezija, 2 knjigi, urednik France Bernik; Dramatika, 3 knjige, urednik Dušan Moravec; Proza, 17 knjig, uredniki Anton Ocvirk, Janko Kos in Dušan Voglar; Kritika in polemika, 2 knjigi, urednik Josip Vidmar; Politični spisi, 1 knjiga, urednik Dušan Voglar; Korespondenca, 4 knjige, urednik Jože Munda; Bibliografija in indeksi, 2 knjigi, urednik Jože Munda.

— Na neki poljavni literarni konferenci v Moskvi, ki so se je udeležili samo sovjetski državljani, je v začetku maja Ilija Ehrenburg povedal, da je komisija, ki ima nalogo izdati zbrano delo Borisa Pasternaka, izrekla mnenje, da naj se v izdanje vključi tudi roman Dr. Živago. Ehrenburg naj bi bil tedaj tudi izjavil, da mu dela obsojenih pisateljev Sinjavskega in Danijela "ne ugajajo, toda sodba, ki ju je zadela, mi nič manj ne ugaja". Ob isti priložnosti naj bi tudi proglasil za "krivične" kritike zoper revijo Novij mir, ki jo ureja Aleksander Tvardovski.

— Nadvojvoda Oton habsburški je pri založbi Hachette v Parizu izdal zgodovinsko delo, monografijo o svojem predniku cesarju in kralju Karlu V., ki je za časa svojega vladanja oblast Habsburžanov sredi XVI. stoletja razširil po vsem svetu tako, da je nastal pregovor, da "sonce v habsburškem cesarstvu nikdar ne zaide". Dominique Janet v Nouvelles Litteraires hvali bolj Otonovo literarno pero, v zgodovinski razlagi pa sodi, da je šel predač, ko je Karla V. orisal kot predhodnika sedanjega ekumenizma in graditelja osnov za novo Evropo. Knjiga je drugo Otonovo delo, sicer pa je znan kot predavatelj zlasti na ameriških univerzah kot doktor socialnih znanosti.

Ko se v Sloveniji ugnezduje balkanska tujščina, pa slovenska kri odteka v tujino, v šestdesetih letih predvsem v obliki ekonomske emigracije, ki jo partija v lovu za tujimi devizami, ki naj okrepe "močni dinar", uradno pospešuje. Po podatkih belgrajske "Borbe" (8. decembra 1966) je samo od 1. 1. do 1. 8. 1966 iz Slovenije odšlo 14.783 delavcev v tuje države. Za odgovor na vprašanje, kateri narod v Jugoslaviji dominira, je važno vedeti, da je v istem času odšlo v zamejstvo tudi 32.917 delavcev iz republike Hrvatske in 23.297 iz republike Bosne in Hercegovine, toda iz Srbije, Črne gore in Makedonije skupaj le... 8.082 oseb.

Balkanski populacijski priliv v Slovenijo je slovenstvu toliko bolj nevaren, ker je slovenski narodni prirastek (1961 9 oseb na 10.000) eden izmed najnižjih v Evropi. Po rodnosti prekašajo Slovence ne samo italijanski, temveč celo avstrijski sosede. Glede sedanje za spoznanje manjše rodnosti ožje Hrvatske na je treba imeti na umu, da je Hercegovina pravi rezervoar hrvaških demografskih moči. Na 1000 prebivavcev je prišlo v Sloveniji živo rojenih: v letih 1951-1955 22.1, 1956-1960 18,8, 1961 18,4, 1963 18,3. Simptomatično je, da se veliki padeč med 1955 in 1956 ujema z nastopom partijskega populacijskega načrtovavca dr. med. Franja Novaka (iz Kranja), ki je 1955 postal predstojnik ginekološke klinike v Ljubljani, kamor se je povrnil delovat iz Beograda. Ni še dolgo tega, kar je dr. Novak dobil tudi znanstveno italijansko nagrado, ko je bil imenovan za doktorja honoris causa turinske univerze, saj že veliko let uspešno preizkuša na slovenskem materialu produkte za racionalizacijo rojstev, ki jih izdelujejo italijanski farmacevtski laboratoriji.

Tako partija s svojimi gospodarskimi in medicinskimi ukrepi gloda življenjsko silo slovenskega naroda. Padeč rodosti v Sloveniji na je tudi nasledek komunističnega genocida nad slovenskim narodom leta 1945. Starostna piramida slovenskega prebivalstva kaže nenaravno ožino vrhov pri letnikih, ki so šteli 1961 40-50 let. Tem letnikom je tedaj v Sloveniji pripadalo le 158.000 oseb, "ker je vojna med njihovim rododom zahtevala največ žrtev", kakor pravi prof. Planina. Resnici bi ustrezala samo trditve: "ker je med vojno v prvi vrsti komunistična revolucija povzročila med njihovim rododom največ žrtev"; toda kaj bi turali od laika negum, ko celo resnici zavemzane in posvečene glave razširjajo neresnične trditve. Tudi veliki presežek ženskega prebivalstva v primeri z moškimi spada med pridobitve komunistične revolucije na Slovenskem. Leta 1953 je prišlo v Sloveniji na 1000 moških 1113 žensk; razmerje v republiki Hrvatski je za dve enoti še bolj neugodno; 1000 proti 1115; v republiki Srbiji je v istem času to razmerje imelo podobo: 1000 proti 1046. In vendar uradna jugoslovanska propaganda ve toliko povedati o žrtvah samo srbskega naroda.

Na raznih študentskih zborovanjih med vojno so zastopniki partije radi rohneli: Država, ki izvaža delovno silo, ni vredna obstoja. Danes je njihova država ta izvoz naravnost sistematično organizira in eksploatira, potem ko je odpovedala pri industrializaciji, pri kateri je merila iz partijskih namenov v prvi vrsti na tako imenovano "deagrarizacijo". In danes se celo agentje, ki so tirali z revolverji mlade ljudi s kmetov, posmehujejo modrosti svojih gospodarskih "voditeljev". V osnovah te deagrarizacije pa ležijo tisoči mladih življeni. Nesivcev novih slovenskih pokoleni, ki so jim "slovenski revolucionarji" vrgli telesa v smrt. Že 1945 je partija na široko odprla Slovenijo demografski balkanizaciji.

Ni še notekel čas ene generacije od teh dogodkov, pa se najdejo intelektualci, ki so nekoč studirali pravo in prisegli na zakon naravnega prava, ki hočejo tragedijo slovenstva zreducirati na nižino politikantskega barantanja. Vedno znova se pojavlja v nevarnih oblikah tisto pomanjkanje najbolj osnovnega političnega čuta, ki je tako značilno za slovenska inteligenco.

Tudi v vrednotenju priseljevanja južne delovne sile v Slovenijo. Nek tržaški pisatelj, ki mu politične naivnosti niso ozdravile niti zelo neprijetne izkušnje s titovskimi oblastmi, je kljub skeptičnemu pogledu svojega sbešednika trdil, da smo Slovenci aristokratičen narod, kajti slovenski delavec noče več opravljati težakih del, za katera je treba zaposlovati delavce iz drugih narodov. Mimo tega, da presemeča tako pojmovanje dela v ustih nekoga, ki bi bil rad socialist, povrh še krščanske dominacije, ravno ta rek kaže, kako daleč je slovenski inteligent od realnega pojmovanja narodnega življenja. Sicer v Trstu res ni kaj prida prave aristokracije, toda v svojih stikih z italijansko družbo bi končno le mogel priti do adekvatnega pojma aristokracije, pa tudi do spoznanja, da življenja zmožni narodi žive iz korenin v zemlji. Narod, ki ni več zmožen težkega dela, je na najboljši poti k ginevanju. To mu more za nekaj časa prenrčevati samo lastna državna moč, ki edina v današnji družbi more zagotoviti asimilacijo tujih elementov v domačem okolju. NT

MAKEDONSKA CERKEV SAMOSTOJNA

Ves čas po drugi svetovni vojni je trajala borba makedonske pravoslavne Cerkve za samostojnost. Letos je šele dosegla, da je bila izločena iz srbskega pravoslavja in je bil že imenovan patriarh makedonske pravoslavne Cerkve. Ob ustoličenju so bile v Skopju velike slovesnosti in so se je udeležili zastopniki sorodnih pravoslavnih cerkev, le srbski

patriarh se ni udeležil in tudi ni poslal zastopnika. Sploh ni bilo nikogar od srbske pravoslavne Cerkve, pač pa je Tito poslal novemu patriarhu visoko odlikovanje. Dogodek pa je seveda izzval komentarje, češ da komunistični vladi ni toliko do samostojnosti makedonskega pravoslavja, kolikor do netenja užaljenosti in poglobljanja težav in trenj med raznimi vejami pravoslavja.

Nekoliko pozno je izšlo v Trstu Izvestje slovenskih srednjih šol na Tržaškem. Nosi letnico 1965-1966. Publikacija pa je pomembna zaradi obširne in resnično zanimive razprave prof. dr. Martina Jevnikarja pod naslovom: „Delo svetih bratov Cirila in Metoda in brižinski spomeniki“. Napisana je bila za 1100-letnico prihoda obeh grških bratov med Slovence. Zanimiva pa je, ker Jevnikar v njej postavlja nekatere stvari na pravo mesto in strnjeno prikazuje dosedanje posebne novejšje ugotovitve znanosti glede nastanka brižinskih spomenikov.

Avtor zavrača trditev, da bi bila mati obeh, Konstantina, Slovanka, ker je bila služba njunega očeta preveč zaupna, da bi mogla biti njuna mati ne-grškega rodu. Tudi postavlja trditev, da so bili brižinski spomeniki napisani pred prihodom obeh bratov v slovenske kraje. Sveta brata sta uporabljala slovenske tekste, ki so jih za Slovence prevedli misijonarji pred njima in tako je neki spis iz teh časov služil za podlago Metodovemu učencu sv. Klimentu Ohridskemu.

Prav tako, pravi Jevnikar, je moralo biti takih spisov, kakor so brižinski, še več med Slovenci. Pred devetim stoletjem so bili npr. spovedni spisi med ljudmi, a so se le malo ohranili. Tako se jih je med Nemci ohranilo deset, med Slovenci pa trije, kar vsekakor izpričuje, da so se v tisti dobi mogli Slovenci šteti med najnaprednejše narode v Evropi.

MEDNARODNI MUZIKOLOŠKI KONGRES V LJUBLJANI

Deseti mednarodni muzikološki kongres je bil v prvi polovici septembra 1967 v Ljubljani. Prišlo je nad 500 uglednih gostov iz 29 dežel — moglo se je reči, da je bila v teh dneh Ljubljana muzikološka prestolnica sveta. Ves ta čas so bile številne prireditve, kakor o nekaterih še posebej poročamo. Organizatorji so se potrudili, da bi gostom čimbolj predstavili glasbeno življenje narodov Jugoslavije. Skupna revija *Zvuk* je pripravila poseben, obsežen zvezek, kjer je podan temeljit oris glasbenega življenja vseh narodov SFR, posebno še v prezezu delo raznih glasbenih ustanov. Številka je izšla poleg slovenskega in srbohrvaškega jezika še v francoščini, angleščini in nemščini. Hkrati je izšel poseben tretji zvezek Muzikološkega zbornika, ki je podal zgodovinski prikaz glasbene kulture v Jugoslaviji. — Založba Obzorja v Mariboru pa je ob tej priliki izdala delo akademika dr. Dragotina Cvetka, ki bo v francoščini predstavila zgodovino slovenske glasbe. Slovenska matica je izdala posebno delo „Glasbeno delo na Slovenskem v času protestantizma“ izpod peresa dr. Andreja Rijavca. Tudi Narodna in univerzitetna knjižnica se je pridružila in izdala katalog glasbenih tiskov in katalogov, Semeniška knjižnica pa je natisnila faksimile izvirne izdaje Leges academiae filharmonicorum iz leta 1701.

PRVI KONCERT KONGRESA

Deseti mednarodni muzikološki kongres v Ljubljani so začeli s koncertom Slovenske filharmonije. Na sporedu je bilo pet del jugoslovanske glasbene literature in je dirigiral Bogo Leskovic, kot solisti pa so sodelovali: violinist Dejan Bravničar, violist Srečko Zalokar, baritonist Samo Smerkolj in pianistka Branka Musulin. Kritika pa je odklonila izvedbo Dolarjeve sonate in pravi, da je dirigent naravnost šolsko dokazal, kako se predklasična muzika ne sme igrati. Tudi izvedba Ristićeve Druge simfonije ni bila na višku, ker dirigent ni pustil muziki njenega notranjega življenja. Zadnja dva stavka sta bila kričeče površno pripravljena. Šele pri Ramovševem Koncertu za dva solista in orkester so izvajavci v precejšnji meri obudili vso vznemirljivost tega, ki je daleč od golega poigravanja s tonsko materijo. Branka Musulin je suvereno odigrala Kelemenove Transfiguracije za klavir in orkester. Za konec je bila izvajana Srebotnjakova Ekstaza smrti za soliste, zbor in orkester. Kritiki obžalujejo, da tokrat orkester pred tujimi udeleženci kongresa ni mogel pokazati, kaj zmore, kar ne bi bilo težko, ker je bila Slovenska filharmonija na dosedanjih nastopih že mnogo boljša.

DRUGI VEČER — ODLIČNO

Za drugi večer mednarodnega muzikološkega kongresa je Slovenska filharmonija pripravila koncert pod vodstvom Dragotina Cvetka, Kritika je priznala, da je bil tokrat koncert mnogo bolj pripravljen, ko so bila na sporedu dela Škerjanca, Osterca in Merkuja. Za uvod

je bila izvajana Škerjančeva IV. simfonija, pisana samo za godala. Orkester je zvenel polno in je bilo igranje čisto in homogeno. Osterčeve štiri Gradnikove pesmi za alt in godala so kljub temu, da je od njihovega nastanka minilo čez trideset let, še vedno sveže, zanimive in sodobne. Kot solistka je sodelovala Milka Evtimova. Ob koncu je bila izvedena Merkujeva kantata za bariton, mešani zbor, dva klavirja in tolkala. Že pred leti je skladba izzvala presenečenje in zelo topel sprejem, tokrat pa je bilo odobravanje splošno in so bili zlasti gostje nad dosežki navdušeni.

SRBOHRVAŠKI PREPEVI PREŠERNA

Letopis Matice srpske je v dvojni številki (8-9) objavil nov srbohrvaški prepev Prešernovega „Sonetnega venca“. Tokrat je svoje moči preiskusil Gojko Janjušević, ki je že dolgo vrsto glavni vojvodinski prevajavec slovenskih tekstov, posebej še pesniških. Pred nekaj leti je skušal prevesti Kosovela (kateriga se je v Zagrebu prav ta čas lotil Gustav Krklec). Razen prevoda celotnega venca prinaša LMS še daljši odlomek iz knjige Janka Kosa „Prešernov pesniški razvoj“, prav tako v prevodu Gojka Janjuševića. To je vsaj že četrti povojni srbohrvaški prepev Prešernovega dela. Prvi ga je skušal prevesti v hrvaščino Gustav Krklec, zatem je dr. Milan Rakočević tiskal svojega v srbiščini na Cetinju (1954), lani pa so belgrajske „Književne novine“ tiskale prepev Kolje Mičevića, medtem ko je iz predvojnih časov znan med drugimi zlasti prepev Trifuna Džukovića (doživel je več izdaj od začetka tridesetih let, v posebni brošuri 1981).

Znana mednarodna ustanova Rencontres internationales de Geneve sklicuje XXI. zasedanje o položaju, vlogi in pomenu umetnosti v današnji družbi. Zasedanja se bodo udeležili kulturni delavci različnih strok in nazorov iz Evrope in Amerike. Zastopano bo 133 držav z okrog stotridesetimi udeleženci. Iz Ljubljane so povabili dr. Bratka Krefta.

— Sredi septembra so začeli v Mariboru prvi magnetofonsko posnemati opero „Molčeči bobeni“, delo italijanskega skladatelja Fiuma. V glavnih vlogah so nastopili Ondina Otta, Sandi Boštjančič in Aleksander Kovač in sta sodelovala zbor in orkester mariborske Opere in dirigiral je Jakov Cipci in režiral pa Fran Žizek.

MEDNARODNI GLEDALIŠKI FESTIVAL V BELGRADU

Belgrajska kulturna javnost z velikim zanimanjem prikazuje nastop Slovenskega narodnega gledališča na bližnjem Mednarodnem gledališkem kongresu v Belgradu. Nastopili pa bodo s Shakespearevim Kraljem Learom. Belgrajski poznavavci tega dela pričakujejo nastop SNG s posebnim zanimanjem, opominjajoč, da je ljubljanska Drama že nastopila s tem delom v Italiji in v ČSSR, poleg tega pa je znano, da je Stane Sever odlično interpret Shakespeareovih likov.

„ATENTAT NA STJEPANA RADIČA“

Pod tem naslovom je izšla v Zagrebu debela knjiga Zvonimira Kulundžića (616 strani) o tragičnih dogodkih v letu 1928, ko je Puniša Račić v belgrajski skupščini ustrelil voditelja hrvatskega kmečkega gibanja. Pisatelj je dolga leta obiral gradivo in je za uvod najprej izdal Zbrana dela Stjepana Radića. Kulundžićevemu delu je napisal uvod akademik dr. Ferdo Čulinović. Delo je izdala založba Stvarnost.

— Mariborski Centralni mladinski pevski zbor bo v začetku novembra odšel na turnejo po Švici. Zbor vodi prof. Franko Rajšter in je na lanskem mednarodnem mladinskem tekmovanju v Celju prejel zlato plaketo in denarno nagrado. V Švici bo predvidoma nastopil v Zürichu, Luzernu, Schafhausenu in Winterturnu. V istem času bo verjetno v Mariboru gostoval švicarski mladinski zbor.

— Prešernovo gledališče v Kranju je razpisalo abonma za novo sezono. Od skupno osem bodo tri z repertoarja Drame SNG in Mestnega gledališča iz Ljubljane, dve pa bo pripravila domača gledališka skupina. Cena abonmaja je 1200 do 3000 starih dinarjev, za dijaški abonma pa bodo cene od 960 do 2000 dinarjev.

— Hrvaški pesnik Gustav Krklec je proslavil petdesetletnico ustvarjanja z izdajo antologije svoje poezije: „List na vjetru“ (1917-1967). Kritika piše, da je v knjigi izredno posrečeno podano bistvo Krlečeve poezije in sicer: Izredno doumevanje in občutje tragične resničnosti.

APEL ČEŠKE IN SLOVAŠKE INTELIGENCE

Sunday Times je 3. septembra na prvi strani objavil tekst obsežnega manifesta, ki ga je podpisalo 183 pisateljev, 69 likovnih umetnikov, 21 zastopnikov kinematografije in televizije in 56 znanstvenikov in drugih členov češke in slovaške inteligence, ki so se obrnili na svetovno javno mnenje s pozivom, naj moralno podpre češke in slovaške intelektualce v boju s cenzuro in zatiranjem vlade. Britanski nedeljski list je prinesel opombo, da se izvirnik dokumenta, ki ga je uspelo spraviti prejšnji teden čez češko-slovaško mejo, nahaja v pologu na varnem kraju in da zaenkrat imena podpisnikov ne bodo objavljena, ker bi radi kolikor mogoče zmanjšali nevarnost vladnih represalij zoper pridruženca manifesta.

Apel intelektualcev na svetovno javnost je komunistično vlado Češko-Slovaške spravil v hudo zadrego in že 5. septembra je češka tiskovna agencija Č.T.K. razširila izjavo osrednjega odbora Zveze pisateljev Čehoslovaške, ki trdi, da v Sunday Timesu objavljeni poziv "ni bil priobčen niti po Zvezi pisateljev niti po nobenem izmed njenih izvoljenih organov in organizacija pri tej zadevi v nobeni obliki ni udeležena". Obenem je praška agencija raztrosila trditve, da "je v Londonu objavljeni manifest nesramna ponaredba, ki surovo sramoti vlado pa tudi notranjo in zunanjo politiko Čehoslovaške".

To sporočilo Č.T.K., ki poskuša zanikati pristnost dokumenta, tiskanega v najbolj razširjenem londonskem nedeljniku, dokazuje, kolika je zbežnost češkoslovaških oblasti. Saj je iz manifesta samega razvidno, da ni delo Zveze pisateljev kot organizacije, čeprav je blizu smisel, da je 183 pisateljev, ki so ga podpisali, vpisanih v Zvezi.

Tajno v zamejstvo prineseni dokument, ki obsega tisoč besed, tudi s svojo vsebino in vzvišenim tonom ne daje nobenega razloga za dvom o avtentičnosti.

Poziv javnemu mnenju pisateljem "svobodnega in demokratičnega sveta" kliče na pomoč, "za rešitev duhovne svobode in temeljnih pravic slehernega neodvisnega ustvarjalca, ki ga ograža teror državne oblasti".

Sklicuje se na najbolj slavnega predvojnega češkega pi-

satelja Karla Čapeka, ki je azpisal: "Vsak teroristični režim se najpoprej obrne zoper svobodno inteligenco in izkorišča svojo moč zatiranja za indoktrinacijo duhov".

Podpisniki zelo poudarjajo, da niso nasprotni socializmu in da po večini pripadajo marksistom in komunistom. Toda hočejo "imperij svobode", ki o njem govori Marx, ne pa kraljestvo strahovlade.

Obsojajo "lov čarovnic, očitno fašističnega značaja" in pa "antisemitizem in rasizem" uradne politike nasproti Izraelu.

Prav posebno se obračajo na levičarske intelektualce, kateri vzdigujejo proteste zoper to, kar se godi v Vietnamu, Španiji in Grčiji, "toda imajo tendenco, da ne vidijo ničesar, kar se dogaja v deželah, ki jih imajo za nosivke svojega upanja". Imenovani praški vzklj poziva Arthurja Millerja, John Steinbecka, Jean-Paul Sartra, Jacques Préverta, Bertranda Russella, Johna Osborna, Heinricha Boella, Güntherja Grassa, Petra Weissa in Alberta Moravia.

V sklepu poziva podpisniki kot svoj credo izpovedujejo vero prezidenta Kennedyja, ki je oklical, da je pripravljen plačati vsako ceno, samo da se zagotovi obstoj svobode.

GONJA PROTI VOZNESENSKEMU

Pismo ruskega pesnika Andreja Voznesenskega, ki ga je poslal "Pravdi", pa ni bilo nikoli objavljeno v Rusiji, temveč samo na Zapadu (gl. Glas št. 12), je dobilo 4. septembra ostro zavrnitev v sovjetskem tisku. V želji, da bi Voznesenskega ponižala, je Literaturnaja Gazeta in extenso natisnila dolgo pismo v obliki "pesmi", ki je poslalo vredništvo ameriškega komunističnega dnevnika The Worker, pod naslovom "Ostani doma, majavi prijatelj..." Glasilo Zveze sovjetskih pisateljev v kratkem uvodu k "pesmi" iz Amerike obsoja "robato pomanjkanje takta", ki da ga je zagrešil Voznesenski svojim tovarišem, o katerih moralni kvaliteti je v pismu "Pravdi" trdil zelo ostre sodbe.

OB PRETRGANJU POGAJANJ VATIKAN - ČSR

Pretrganju pogajanj med Vatikanom in ČSR, ki naj bi privedla do jugoslovanskemu podobnega "protokola", je krivec le češkoslovaški urad za cerkvene zadeve. Junija sta se v Pragi z zastopniki tega urada pogajala tedajni podtajnik za izredne zadeve v Državnem tajnistvu Casaroli in tajnik nunciature Bongianino posebno o zasedbi vakantnih škofovskih sedežev v ČSSR. Od dvanajstih sedežev je namreč osem brez imetnika ali pa njih zakoniti imetnik ne more izvrševati svoje službe, ker mu tega vlada ne dopusti. Pogajavci iz praškega državnega urada za cerkve so zahtevali, da sv. sedež povzdigne vse ali pa vsaj nekatere kapitularne vikarje, ki časno upravljajo škofije, v rezidencialne škofo. Sv. sedež tej zahtevi iz načelnih in konkretnih razlogov ni mogel ustreči. Po eni strani ne more odstopiti od načela svobodnega imenovanja škofov in ne more privoliti v državne posege v cerkvene zadeve, po drugi pa vsaj del kandidatov, ki jih predlaga praška vlada, očitno ne izpolnjuje pogojev kanoničnega prava za škofovsko službo.

Praška vlada je na odklonitev svojih pretenzij s strani sv. sedeža odgovorila s široko organizirano propagandno kampanjo na dieceaznski in župnijski ravni, katera skuša krivdo za pretrg pogajanj zvaliti na Vatikan. Kot dokaz za "vatičansko intransigenco" navaja ta propaganda "primer Trochta". Kakor zatrjuje vladni urad, naj bi vatičanski zastopnik pri pogajanjih ne privolila niti v to, da bi litomeriški škof Trochta, ki mu je bilo doslej onemogočeno izvrševanje škofovske službe, prevzel nek drug škofijski sedež. Toda čisto pa zamolči, da je vlada kot pogoj za delno "rehabilitacijo" škofa Trochta postavila imenovanje režimu uslužnega kapitularnega vikarja Oliva za rezidencialnega škofa v Litomericah.

Cerkveni češki in slovaški krogi imajo vtis, da je vlada "primer Trochta" vnaprej pripravila že z vsega začetka zato, da bi v pogajanjih imela na razpolago neko "nepremagljivo oviro" in bi potem mogla zvrniti krivdo za neuspeh razgovorov na sv. sedež. Simptomatično pa je, da se mora celo češko-slovaška komunistična vlada že ozirati vsaj deloma na javno mnenje, celo katoličanov. Sicer pojasnjevalna propaganda ne bi imela smisla.

Neki obiskovavec iz Zapada je prišel v stik s češko

katoliško akademsko mladino in ji je med drugim zastavil tudi to vprašanje: "Kaj si obetate iz pogajanj med Vatikanom in češkoslovaško vlado?" Mladi sobesedniki so mu odgovorili: "Bojimo se, da je Vatikan zaradi tradicionalnega precenjevanja institucij prehitro pripravljen žrtvovati moralne vrednote. Poglejte! Obenem z imenovanjem pomožnega škofa Tomašeka, ki ga mi zelo cenimo, za administratorja praške nadškofije, je doslej upravljajoči kapitularni vikar Štehlík, ki ga mi manj cenimo, prejel vatičansko odlikovanje. Verjetno je to odlikovanje bilo samo tolažilni obliž za to, ker je Vatikan odklonil državnega kandidata in vodilnega 'mirovnega duhovnika' Štehlíka. Vendar je to povzročilo med zvestimi katoličani veliko razočaranje. Taki kompromisi morejo kapital zaupanja, ki ga je Cerkev pridobila zaradi preganjanja, precej hitro zupraviti."

PODPRESEDNIK EURATOMA O DOKTRINALNEM PREPRIČANJU

Tudi na kongresu "Svetovne zveze bivših jezuitskih gencev", ki se je zbiral v Rimu zadnje dni avgusta, je prišla do izraza miselnost zmeda, ki se je polotila posebno zadnja leta precejšnjega števila katoliških intelektualcev. Zlasti je presenetil kongresiste indijski profesor Borges z raznimi tezami o omejitvi rojstev, najbolj pa s terjatvijo, naj se konservirajo reproduktivne celice genialnih možkih oseb, ki se bojo z njimi v prihodnjih letih oplodile v ta namen izbrane ženske.

Indijskemu profesorju je odgovoril fizik prof. Enrico Medi, podpredsednik Euratoma, z globokimi opozorili o poslanstvu znanstvenika glede na resnico v miselni zbljosti sodobnosti: "V znanosti se oblikujejo tudi drzne in genialne hipoteze, toda nihče ne žaluje za njimi, ko jih je dolžan opustiti, kadar resnica ni z njimi. Moderni znanstvenik je pripravljen, odpovedati se vsak trenutek svojim, četudi lepim in privlačnim teorijam, kadar jim nasprotuje ugotovitev realnosti. Domišljija, čustvo, osebnost, izročilo, ničernost in samoljublje, interes in celo življenje samo nič ne štejejo spričo resnice. Priznanje svoje zmote je že plemenit dosežek. To zadržanje popolne nenavezanosti na

(Dalje na 8. strani)

POSLEDICE SKRIVNOSTNE POSLANICE

New York, 14. sept.

Glavni poudarki v komentarjih v obrambo zbranih Žebotovih sestavkov v knjižni obliki so vsi postavljeni na argument, da je knjiga bila v domovini — bolje rečeno v Belgradu — takoj prepovedana. Res je — prepoved je izšla takorekoč že tedaj, ko je bila knjiga še v surovem stanju v celovški tiskarni in je več ko sumljivo, zakaj taka naglica... Razlagati si jo je treba s tem, da je režim doma hotel dati knjigi primerno propagando, ker se je verjetno prav zaradi tega še bolj doma razširila, in so oblasti vedele, da bodo trditve v knjigi vse opozicionalce razočarale. Temu poraznemu vtisu doma se bo potem nujno pridružilo občutje blamaže še v emigraciji, slovenska državna misel ne bo samo kompromitirana, ampak bo celotno slovensko državno gibanje osmešeno.

Sedanji dogodki pa segajo s svojimi koreninami daleč nazaj. Dne 8. julija 1964 je bil v Clevelandu na stanovanju Vilija Zadnikarja sestanek uredniškega odbora Slovenske države in hkrati tudi idejni sestanek Slovenske narodne zveze. Poleg drugih so bili na sestanku Vladimir Mauko, takrat še fiktivni, danes samo garaški urednik lista, Mirko Geratič iz Clevelanda, dr. Resman iz Clevelanda in duhovnik g. Nace Berglez, ki je prišel popolnoma nepovabljen. Nista pa prišla dr. Žebot in dr. Čuješ; slednji je bil zadržan v Antagonishu, za dr. Ž. pa je bilo rečeno, da se od lista "oddaljuje" in kaže vedno večjo desinteresanost. Prava senzacija je bilo zadnje pismo — dejansko neke vrste poslanica —, ki ga je iz Rima uredništvu poslal pater Prešeren. Naročil je namreč listu, da "je treba računati s posebnimi dogodki v vatikanski politiki ter je zaradi tega odrejal, da naj se v listu ustavi (rabil je celo izraz "prepoved"), kakršen koli nastop slovenskega državnega gibanja in kakršno koli pisanje Slovenske države, ki bi merilo na razbijanje Jugoslavije ali na majanje sedanjega režima v Jugoslaviji, češ da bi to škodilo interesom Cerkve. Razvila se je mestoma ostra debata in je bilo mnenje iz Rima odklonjeno, najbolj se je proti vmešavanju v slovensko politiko upiral Mirko Geratič, sicer med vsemi cerkveno verjetno najbolj discipliniran človek.

Med debato se je potem še širše obravnavalo o mislih v pismu. Vatikanska politika se je naslanjala takrat na ugotovitev razvoja razmer v Jugoslaviji, kjer je po letu 1956 belgrajski režim pritiskal na sporazum z Vatikanom, to je po letu uporov in revolucionarnih dogodkov na Poljskem in Madžarskem. Titov režim se je mogel bati podobnih izbruhov na Hrvaškem in tudi v Sloveniji — in v prepričanje je sklenil vzeti kakemu takemu gibanju veter z jader s tem, da se s posebnimi pogajanjimi in dogovori z Vatikanom odvzame Cerkvi na Slovenskem in Hrvaškem njen vpliv na narodno življenje, saj je bila Cerkev zadnji in edini najmočnejši duhovni opornik vsemu hrvaškemu in slovenskemu ljudstvu.

Obstoj pisma in takih navodil je še prav do zadnjega potrjeval tudi Stane šušteršič v Washingtonu. Dogodki so čez dve leti dozoreli in posebna cenzura je pri Sl. drž. od avgusta 1966 naprej črtala iz lista vse, kar je bilo

NOVI RASIZEM

Novi rasizem se je začel javno oglašati v Združenih državah in sicer s strani, kjer bi bilo tega moč najmanj pričakovati — pri Judih, ki so zaradi rasizma in iz njega izvirajočega plemenskega sovraštva vso svojo zgodovino toliko trpeli in bili pod njima v dvajsetem veku skoraj zatrti. Najnovejšo presenetljivo pričevanje o drznem vzniku tega neverjetnega pojava je knjiga „Ustvarjalna elita v Ameriki“, ki jo je napisal dokaj znani strokovnjak za socialne vede Nathaniel Weyl (The Creative Elite in America. By Nathaniel Weyl. Public Affairs Press. New York 1967. \$ 6.00) Nevarnost Weylovih teorij in zaključkov o nesporni višji vrednosti judovskega plemena je v tem, da jim skuša dajati znanstveni videz in utemeljitev, kakor je svojim o prvenstvenosti bele rase skušal dajati filozofsko veljavnost ideolog nacizma Alfred

Rosenberg. Znanstveni temelj, na katerega Weyl opira svojo raziskavo in sklepe, je nič več ko gola imenska statistika z raznih ustvarjalnih in vplivnostnih področij ameriškega življenja: veda, književnost, radio, film, televizija, moda, pa tja do članstva v Phi Beta Kapp, organizaciji bivših študentov s Harvarda. Vsega skupaj je pisec jemal v poštev 37 „ustvarjalno-elitnih“ seznamov, na katerih so relativno, v primeri z drugimi etničnimi skupinami, najštevilneje zastopana judovska imena. Izbira je očitno bila svojevoljna in omejena, saj je dejavnosti, kjer se posameznikova sposobnost in odličnost uveljavlja, v Ameriki in drugod dosti več. Weyl tudi ni ugotavljal vzrokov za večjo udeležbo in izkazovanje Judov na teh 37 področjih in tudi ne kakovosti in vrednosti njihovega dela in stvaritev v primerjavi z drugimi. Po mehanični uporabi te zgolj številne, količinske in križno neverjetne in samo na delno A-

vsaj nekoliko kritično proti znanemu razvoju v ZDA in tudi v domovini, pač pa so zajemali cele strani Žebotovi sestavki, sedaj zajeti v knjigo, kjer avtor v osnovi brez-pogojno priznava sedanje, komunistično stanje in zagovarja nekakšen utopičen, po ničemer utemeljen razvoj v evoluciji komunizma in sicer v smer demokracije, ne da bi pri tem zahteval vsaj v tem okviru še uveljavitev osebne svobode, svobodo zasebne lastnine, svobodo besede, svobodo vesti.

Belgrajska prepoved pa zamore doma imeti tudi dobre posledice: ljudje bodo manevre kmalu spregledali in potem zavrnil spis, ki je naravnost katekizem povzetkov tistega kapitalizma, ki o sodobnem slovenskem narodnem programu seveda ne ve povedati ničesar pozitivnega.

(EURATOM, dalje s 7. str.)

samega sebe, popolne neinteresiranosti za rezultat raziskovanja pod pogojem, da je ta rezultat pravi, nezavzetosti za tistega ali za tiste, ki so ga našli, je dalo znanosti peruti svobode, svobode iti nasproti luči resničnega in zatorej napredovati s hitrostjo, ki je naravnost omotična. 'Et veritas liberabit vos' temu moramo dodati 'Et libertas dabit veritatem'. Moremo formulirati različne hipoteze, kadar ne vemo za točno rešitev; v trenutku pa, ko smo jo našli, ta dozdevna svoboda, se pravi svoboda zmotiti se zaradi premajhnega znanja, neha." "V nekih okoljih imajo skoraj strah biti logični, uživajo v trditvah, ki delajo vtis, da delajo teater in časniško kroniko. Besede prihajajo v javnost ne kot sad odgovornega premišljevanja, temveč kot nezdržnost, ki je raje bleščeča kot podstatna, ki uživa v neke vrste ritmični muziki, v kateri plešejo človeške nečimrnosti. Red človeških vrednot je sprevržen: prvi nagib postaja to, kar ugaja." "Miselna zmeda je rodila zablode volje. Kaj je dobro? Za dobro se jemlje to, kar ugaja, to, kar donša blaginjo, kar dosega hotene rezultate ne glede na uporabljena sredstva."

Odločno je prof. Medi poudaril, da današnjemu svetu ne manjka tehnološkega napredka, ne znanosti in niti ne humanizma, kar manjka je trdnost doktrinalnega prepričanja.

Pri "okrogli mizi", ki naj bi povzela dognanja kongresa, pa je prišlo do svojevrstnega napada jezuitskega patera Rousseauju, ki je trditve prof. Medija oznamoval za v bistvu zastarele in neprilicne, ker mora katolicizem obstoj in razvoj tehnologije kar najbolj upoštevati.

Prof. Medi z veliko častjo na strelco ni odgovoril, pač pa je predsednik "okrogle mize", dr. Théo Lombard, marseillski podžupan, spomnil na to, da je Enrico Medi ne samo ordinarij za eksperimentalno fiziko na univerzi v Palermu in imetnik katedra za zemeljsko fiziko na univerzi v Rimu, temveč tudi podpredsednik Euratoma, tedaj eden izmed sprednjih znanstvenikov v Evropi in verjetno na svetu, ki kot izvedenec vsak dan preiskuje zadnje tehnične napredke. Zato je zborovanju malo težko sprejeti to, kar je pater Rousseau trdil o prof. Medija vrednotenju moderne tehnologije. Besede dr. Lombarda so zborovavci potrdili z velikim aplavzom.

meriko omejene statistike prihaja do končnega, „znanstvenega“ dognanja, da so Judje genetsko in biološko, to je, po rasi sami, sposobnejši in več vredni od drugih narodnosti in plemen.

Odtod pa do sklepa — ki ga Weyl res ni naredil — da „boljšemu“ plemenu pripada tudi večja ali vsa oblast nad manj vrednimi in ustvarjalno nižjimi, je samo korak, s posledicami, kakor so jih svet in Judje tako tragično doživeli po primeni Rosenbergovih podmen v tretjem reichu. Značilno je, da so prve ameriške kritike — ni treba praviti, s katere strani — Weyla pozdravile kot „zelo pogumnega moža, čigar knjiga drzno naskakuje vrsto poglavitnih intelektualnih tabujev“. Nihče pa si ni še upal zapisati, da bodo dela, kakor je njegova „Ustvarjalna elita“ dala noveka zagona prijateljem antisemitizma, katerega je v Združenih državah žal več, kakor pa si svet misli.